

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Cesar in cesarica v Ljubljani.

V soboto 2. junija ob 7. uri zjutraj se je pripeljal dvorni vlak na kolodvor v Ljubljano. Vsa Ljubljana je hipoma hitela nasproti visokima gostoma cesarju Karolu in cesarici Citi, da jima s prisrčnimi in navdušenimi pozdravi izrazi vso ljubezen in globoko udanost. Prva pot cesarice Cite je bila v stolnico k mizi Gospodovi. Prekrasen vzor in vspodbuden vzgled zares preljubeznjive in najboljše krščanske državne matere! Na to je obiskala ranjence v ljubljanskih bolnicah. Drugo jutro se je odpeljala cesarska dvojica na soško bojno črto in v Trst. Natančnejše poročilo sledi.

Več zanimanja za šesto vojno posojilo!

Rok za podpisovanje šestega vojnega posojila je določen samo še do petka, 8. junija. Podpisujte tedaj brez izjeme šesto vojno posojilo ter pripomagajte Avstriji k častni zmagi in trajnemu miru! Razvijajte še ta kratek čas čim živahnejšo agitacijo v krogu svojih znancev in prijateljev, v krogu trgovcev in obrtnikov! Vsak domoljub in zvest državljani naj dá po svoji moči državi sredstva, ki jih potrebuje za izvršitev svoje velike naloge! Naši očetje in bratje žrtvujejo kri in življenje na bojišču, mi pa moramo izvrševati doma svojo častno dolžnost v prilog domovini in državi, da podpišemo kar največ šestega vojnega posojila.

Slovesna otvoritev državnega zbora.

Člani gosposke in poslaniške zbornice so se zbrali 31. majnika na Dunaju k slovesni otvoritvi državnega zbora v cerimonijski dvorani Dvora. „Slovenec“ piše:

Točno ob 11. uri dopoldne je prišla v dvorano cesarica z gospo nadvojvodinjo Marijo Jožefo; sledile so ji druge nadvojvodinje. Navzoči so cesarico spoštljivo pozdravljali. Kmalu nato je prišel Njegovo Veličanstvo cesar v dvorano. Pred njim so šli ministri, sledili so mu nadvojvodi.

Podpredsednik gosposke zbornice, knez Fürstenberg je zaklical cesarju trikratni Hoch! zbor je navdušeno klical za njim. Navdušeni klici so se še-le končali, ko je cesar zasedel prestol, se pokrnil in pričel čitati prestolni govor z glasom, ki se je dobro čul. Posamezna posebno važna mesta prestolnega govora je čital cesar s povzdignjenim glasom. Člani državnega zbora so mnogo mest cesarske poslanice spremljevali z viharim odobravanjem, ki se je večkrat dvignilo do oskanu podobnega pritrjevalnega navdušenja. Ko je vladar končal prestolni govor, so zopet iznova pritrjevali. Ploskanja z rokami in pozdravnih klicev ni hotelo biti konca. Cesar se je vedno zopet zahvaljeval s pokloni raz prestol za ovacije.

Ko je cesar vstal, je zaklical predsednik poslaniške zbornice, dr. Gross, trikratni „Hoch“ Njegovemu Veličanstvu. Navzoči so tako radostno in viharo pozdravljali vladarja, da so popolnoma preglasili zvoke cesarske pesmi, ki so bili zadoneli tudi, ko je bil cesar prišel. Ovacije cesarju, ki so se jih bili udeležili tudi povabljeni gostje, so napravile na vladarja vidno najglobokejši vtis.

V trenutku, ko je zapustil cesar cerimonijsko dvorano, je stopila cesarica, ki so ji sledile nadvojvodinje, z estrade. Navzoči so pričeli viharo in radostno pozdravljati cesarico liki orkan mogočno v vseh jezikih avstrijske rodbine narodov, kakor prej med ovacijami cesarju. Cesarica se je vedno in vedno zahvaljevala s klanjanjem glave za spontano poklonitev, ki jo je

vedno ginila in razveselila. Na vse udeležence zgodovinskega dejanja je zapustila slovesna otvoritev državnega zbora nepozabljiv vtis in se je iznova pokazalo, kako globoko in odkritosrčno ljubijo in spoštujejo vsi narodi in njih zastopniki cesarja in cesarico.

Velezanimiv in globoko premišljen prestolni govor novega vladarja Karola je napravil naobe zbornici državnega zbora najboljše utis. Končno je cesar želel čestitljivi Avstriji dobo cvetočega napredka, moči in ugleda ter svojim narodom srečo in blagoslov.

Lesni pepel je izborno umetno gnojilo za ajdo.

Vsaka rastlina zraste iz hranilnih snovi, ki jih dobi iz zemlje in zraka s posredovanjem solne svetlobe ter njenih različno učinkujočih svetlobnih žarkov.

Če pridelano rastlino ali njeni plod (zrnje) sežgemo, ostane samo majhen del pepela, ki je rudninska snov rastline. Rastlinski pepel sestoji iz raznih rudninskih snovi; najmanj je v njem fosforove kisline in kalija, dasi sta te dve snovi silno važni za uspešno rast in prav posebej za dobri in bogati pridelek zrnja. Če ni v zemlji ali gnoju dovolj fosforove kisline in kalija, ni bogatega pridelka tudi pri močnem gnojenju s hlevskim gnojem, zlasti če je ta nepopoln, kakor je običajno pri nas.

Naredimo primer: Suknena obleka sestoji največini iz sukna, podloge in platna in le majhen del pride na gumbe, sukanec (civir) in šivanko, s katero se obleka sešije. Šivanka in sukanec sta pa zato vseeno važna, kajti brez njih najbolj moder krojač ne more narediti obleke. Šivanka in sukanec se moreta gledé svoje važnosti primerjati s fosforovo kislino in kalijem pri rasti rastline.

Naše poljske rastline, kakor n. pr. žito, ajda, neobhodno potrebujejo za svojo rast fosforovo kislino, ki se precej enakomerno porazdeli po celi mladi rastlini, a čim bolj rastlina zori, prehaja fosforova kislina v cvetje in končno skoraj vsa v zrel plod (zrnje). Brez zadostne množine fosforove

kisline v zemlji kmetijske rastline ne morejo bogato ali sploh ne obroditi in ne pleniti klenega, debelega in težkega zrnja.

To vse prav posebno velja za strniščno ajdo, ki rase kratek čas in mora zato takoj v pričetku v zemlji dobiti dovolj lahko zaužitne fosforove kisline. Če naj strniščna ajda dobro obrodi, se ji mora pognojiti s fosfatnim umetnim gnojilom, najbolje s kakim superfosfatom. Pred vojno so porabili kmetovalci na Kranjskem samo za strniščno ajdo na leto kakih 200 vagonov superfosfata. Superfosfata pa letos ne bo, in če ne bo ajdi pognojeno s fosforovo kislino, ne bo bogatega pridelka, če bo tudi vreme ugodno in ne bo toliko škodljive zgodnje slane.

Kaj je torej storiti? Poiskati nadomestilo za superfosfat. Izborno in enakovredno nadomestilo za superfosfat pri gnojenju ajdi je pepel od lesa. Pepel od premoga ni kot gnojilo sploh nič vreden.

Pepel lesa od listnatega drevja ima v sebi $3\frac{1}{2}\%$ fosforove kisline in 10% kalija, pepel lesa od iglastega drevja ima v sebi $2\frac{1}{2}\%$ fosforove kisline in 6% kalija.

Pri gnojenju ajdi bi bilo torej vzeti na oral štirikrat toliko pepela kakor superfosfata, t. j. 800 do 1200 kg. Takih množin lesnega pepela pa seveda ne bo dobiti, a kolikor se ga dobi, bo dobro došel in bo vsaka množina pridelek ajdovega zrnja znatno pomnožila in zagotovila.

Vsled pomanjkanja superfosfata sežite pri gnojenju ajdi po pepelu od lesa, če hočete, da vam bo ajda obrodila in pričnite takoj zbirati in iskat tak pepel že sedaj, kajti do setve ajde je samo še slabe tri mesece.

100 kg čistega, t. j. presejanega pepela od lesa je kot umetno gnojilo z ozirom na svojo vsebino fosforove kisline in kalija vredno v primeri z današnjo ceno superfosfata in kalijevih gnojil povprečno 10 K; seveda pepel od trdega lesa (bukovega ali hrastovega) tudi več, od mehkega lesa pa primerno manj in istotako manj nečisti pepel ene ali druge vrste.

Zbirajte in iščite pepel od lesa kot izborno umetno gnojilo za letošnjo setev strniščne ajde, da si zagotovite obilen primeren pridelek, če nam Bog obvaruje ajdo pred slano! Gustav Pirce.

LISTEK.

V kantonirungi.

Poročnik Jožko M.

Skozi vas vozi trikrat na dan električna železnica; podobna je do pičice tramvaju v Ljubljani, ali v kakem drugem večjem mestu. Na obeh straneh ceste stoji kolosalna poslopja, pod katerih streho se nahaja „hiša“, pód, kašča, skedno, kozolec, listnica, hlev in svinjak. Pri nas na Dolenjskem se dajo ta poslopja primerjati na prvi pogled edino-le s starodavnimi gradovi z razločkom, da ni pri naših gradovih različnih „oddelkov“. Človek bi mislil, da se ta poslopja vsak trenutek zrušijo in da sapa vsaki čas odnese streho, tako čudno zgledajo.

Pa vstopim v prvi kolos, da poprašam za začasno prenočišče. Z velikanske veže — pódá peljejo stopnice na vse strani v prvo nadstropje. Premišlujem, po katerih bi bilo najbolj kreniti, kar se odločim za kamnite. Vsake stopnice peljejo namreč do različnih

družin pod eno streho. — Polagoma pridem v prvo nadstropje; tu se mi odpre vhod v krasno meblovano sobo z električno lučjo. Tudi divan zagledam in že hočem položiti svoje trudne ude po njem, kar me preseneti prestrašena žena, ki pride vsa tresoč se v sobo, govoreč: „Buon giorno, signor! Che vuole? — Dobri dan gospod; kaj bi pa radi?“

„Si può avere qui una camera mobigliata? — Ali bi mogel dobiti tukaj meblovano sobo?“

„Si, si, — ma ...! — O, ja, — ampak ...!“

Soba mi je dopadla in kar vlegel bi se, pa sem vendar mogel vprašati še enkrat, ker je žena rekla: „— ma ...“

„Mi può dare la questa camera? — Lahko doblim to sobo?“

„Quanto ha intenzione di fermarsi? — Koliko časa pa mislite tu ostati?“

„Tre mesi! — Tri mesece!“

„Puoi è impossibile! — Potem je pa nemogoče!“

„Perche? — Zakaj?“

„Mio marito viene nell questa settimana alla vacanza! — Moj mož pride ta teden na dopust.“

Ko sem to začul, sem se brž poslovil in je nisem hotel nadlegovati, ker vem, kaj se pravi, če pride v tem resnem času mož iz vojske na dopust. —

Vas ima nadalje vodovod, kar je v tej sveti deželi nekaj navadnega. Tudi cerkev stoji sredi vasi; čisto nova je in precej okusno sezidana s strehi altari, a orglje so podobne pastirskim „trstavinkam“.

Stolpa pri cerkvi ni. Baje sta se cerkev in stolp nekoč sprla in stolp je nato pobral šila in kopita ter marširal približno sto korakov proti severu in se danes zvesto tišči „scuola popolare“ — ljudske šole ter požarne brambe. V stolpu sta dva zvonca in bi sicer nihče ne vedel za nju, če bi vsako uro ne razbijal po njih jekleni bat.

Tudi mlekarne ima vas. A to poslopje je bolj podobno naši zidanici, kakor pa

„mlekarni“. Baje se tu prideluje jako okusen sir, kar priča sledeči dogodek: Nekoč se je priplazil v „mlekarno“ poreden človek ter je sunil — ukradel petnajst kolačev sira in je z njimi izginil bogsigavedi kam. Civilisti, — na videz silno verni ljudje in pošteni od nog do glave, so brž obdolžili naše vojake, Janeze, češ: ti so ga požrli! Le po njih! Res so bili Janezi alarmirani in vršila se je stroga preiskava, a sir bo pa čisto gotovo segnil v želodcih „poštenih“ civilistov.

Dalje se nahaja v tej vasi velikanski hôtél — alla corona — pri kroni, kjer so dve sobi z verando za goste in ena soba z biljardom.

Tudi kavarna je v vasi, kjer se prodaja kava v „menažsali“ — čez cesto. Še par trgovin z drobnarijo in mesnico imam za omeniti. V trgovini dobiš vse, kakor v gališkem blatu pri razcapanem Judu, — le ptičjega mleka ne. V mesnici se pridno suče mlad mesar, ki ga je vojska naredila kot tacega, pa je danes vsled vojnih naporov za vojaštvo nesposoben.

Vse zaman! Vse zastonj!

Vsa čast in hvala onim velecejenim naročnikom in naročnicam, ki so se letos potrudili za razvoj „Dol. Novic“ z naročili in s priporočili. Zares, veliko novih naročnikov in naročnic smo sprejeli med svoje. Toliko še jih nismo imeli v teknu 16. let, kakor ravno sedaj, kar je gotovo znamenje, da so se „Dolenjske Novice“ prikupile. Toda ta mala armada, obstoječa iz komaj 2200 vojakov še pa daleč ne zadostuje, da bi list gmotno rešila. Manjka še saj 3000 takih hrabrih in odločnih pristašev, če hočemo ohraniti naš list pri življenju. Kajti vsled splošne draginje vseh potrebščin in delavskih moči ter vsled grozovito visokih cen papirja bi morali letos naročnino „Dol. Novicam“ izdatno podražiti; pa tega nismo storili, da bi malo število sedanjih zvestih naročnikov preveč ne obremenili in da bi dobili lagljeje več novih naročnikov. Če pa dobimo še 3000 naročnikov, bi lahko potem ceno samo nekoliko vzdignili in bi to malo zvišanje naročnine nobenemu ne povzročilo težave in ne nevolje.

Prosimo tedaj danes vse naročnike in naročnice posebno na Dolenjskem: potrudite se še, da pridobite vsak, vsaka, saj enega novega naročnika, da bomo zaključili letošnji 33. letnik bolj častno in zadovoljivo. Če se podpirajo drugi tuji listi, zakaj bi tega ne zaslužil edin domač list?

Nadalje vljudno vabimo ljubitelje „Dol. Novic“, naj nam blagovolé sporočijo svoja mnenja in svoje dobre nasvete glede uspešnejšega razvoja lista. Več glav, več ve. Vse bomo hvaležno upoštevali, samo da ohranimo list, ki je prav našim ljubim Dolenjcem prepotraben. Da, prepotraben je naš list, kot edini dolenjski časnik sedaj, in še veliko bolj potreben bode v bodočnosti, po vojni! Ne čakajmo malomarno, da se o njegovi velekoristi prepričamo še-le potem, ko bi bilo že prepozno; uvidevamo sedaj, ko je dan in čas za delo in agitacijo! Ako „Dolenjske Novice“ zaspijo, kar bodo najbrže morale brez posebne in izdatne podpore, se ne bodo nikoli več vzdramile! Žalibog, da nekateri tudi največji agitatorji za slovenske katoliške liste smelo trdijo: „Dolenjske Novice“ so brezpotrebne, nimajo življenjskega pomena, ne politične moči itd.“ — Da, resnica bi bila skoro to, toda kedo pa je temu vzrok? Delajte za „Dol. Novice“ tako, kakor delate za druge slovenske liste, pa bodo tudi „Dolenjske Novice“ uživale enakopravnost med drugimi slovenskimi sobraty! Takšnim kritikom kličemo v spomin zlate besede „Dom in Sveta“, 1. šteč. 1917: „... Z nobeno stvarjo ne ustrezemo sovražniku toliko in ne udarimo sami sebe toliko, kakor če nehamo z izdajo dobrega lista...“

Basta!

Poslušajte, kako se godi meni v tem žalostnem kraju!

Stanovanje sem vendar-le dobil — v gostilni, pa ne v onem hôtelu, ampak v krčmi, ki je nisem preje omenil. V drugem nadstropju stanujem, pa bi šel v tretje tudi, če bi bilo.

Soba je meblovana: Postelja brez vznožne sklončnice, tako, da mi noge vedno dol visé pri spanju; prekratka je torej. Pogledal sem ji na zobe in bere se ji visoka starost. Že sem mislil, da je to posteljo rabil zločinec Prokrust, strah grškega ljudstva, ne vem koliko tisoč let pred Kristusom. Že sem ugibal, na kakšen način bi se jo dalo spraviti v ljubljanski muzej.

Miza ima tri noge; zato se nisem čudil in jezil, ko mi jo je moj sluga prislonek k zidu v kot, kjer se ne vidi drugače tudi o poldne, da sveča gori. Nisem bil in nisem razkošen človek, a eno mizo s štirimi nogami bi si pa že želel!

Stol je podoben mizi.

Končno naš nasvet, ki bi bil za udeležiti: Naj bi se ustanovili v posameznih župnijah odseki iz upljivnejših oseb, ki bi jim bila naloga, agitirati v svoji župniji za naročnike in za naznanila (inserate) „Dol. Novic“. Dotični odseki naj bi potem sklicali večkrat shode, pri katerih bi se javno obravnavalo za razvoj „Dolenjskih Novic“, n. pr. v večjih krajih ribniškega, krškega in litijskega okraja, v lepi Belokrajini itd. Takih shodov se bi na željo udeležil tudi urednik „Dol. Novic“.

Skratni čas, zadnji čas je, delati za obstoj „Dol. Novic“. Ne odlašajmo, ne čakajmo usodepolnega dneva za „Dol. Novice“, ko bi morali zaplakati: Vse zaman! Vse zastonj! Prepozno!

Dopisi.

Iz Pulja (Pola). Svet okrog Pulja je po večini kamenit, gričast ter obraščen z malim, kraškim grmovjem. Velikih gozdov se ne vidi nikjer skoro po celi Istriji. Toda v kljub temu je prijazen kraj in sicer od morske strani. Kako lep razgled na odprto morje zlasti zvečer, ko se poslavljajo zadnji solnčni žarki. Človek stoji tako na obali, pod njim buče valovi, ki se zaganjajo v obale in v daljavi pa se potaplja solnčna obla v globočino morja. Še eden trenutek in ne vidi se je več. Vojak pa, ki stoji še dolgo potem na obali, videti je, kot bi bil okamenel. Njegove misli pa so poletete daleč v domovino ter se tam motijo pri njegovih domačih. — Toda naenkrat se zdrami, pogleda na uro ter vidi, da se je zelo zamudil in bode že prepozno prišel k dnevnemu povelju; in kot vojak, vajen pokorščine, je hitro ubral pot pod noge k njegovi stotnji.

Pa še ena dobrota je, ki jo nam nudi morje, in sicer ribolov, združen s kopanjem. Kake čudovite živali se nahajajo v morju, tega bi nikdar ne verjel, če bi se sam ne prepričal. Ribe v podobi zvezde, vsakovrstni raki, polži itd. In kako krasno je pri neznosni letni vročini (25, 28 do 30 C) skočiti v morje, plavati nekoliko, potem iti ven in si poiskati dobro ležišče, vzeti tam takozvano solnčno kopelj ter se zamisliti na čase, ko se nam je takorekoč med cedil iz zemlje. Toda mi smo bili nezadovoljni, mi smo se čutili nesrečne. In današnji trdi časi? Toda mi moramo tudi v teh časih vstrajati, moramo pokazati našim sovražnikom, da je ni stvari na svetu, ki bi nam omajala našo ljubezen do domovine in do našega presvitelega vladarja. Upajmo pa tudi, da bo kmalu konec temu težkemu času poskušnje in potem pa bo zavladal mir po zemlji. Naši vrli vojščaki se bodo povrnil na svoje domove in začelo se bo novo življenje. Marsikateriga moža, mladeniča bo pripeljala ta preskušnja iz njegove poti življenja na boljšo; on se bo spreobrnil ter bo v ponos in blagor svojim domačim,

Železno peč sem moral naročiti pri višji komandi in cevi na iznajdljiv način izpeljal iz sobe.

Luči nisem dolgo imel. Sluga je kupil vsaki dan tri sveče in na ta način bi šlo najino premoženje že lahko rakom žvižgat, če bi mu jaz ne bil zapovedal, da mi ima v treh urah napeljati v sobo električno luč. Žico in svetilko naj dobi, kjer hoče, sicer ga doleti kazen: „špange“.

Kakor zapovedano, tako izvršeno. Čez tri ure stopim v sobo. Električna luč je gorela nad mizo. Kod in kako je bila napeljana, je sicer postranska stvar, glavno je, da je luč. Sedaj imam še večje dopadajenje do mojega sluga in daroval sem mu takrat takoj — cigareto.

Danes živim udobno. —

To, kar sem vam pravil, se nahaja in godi za devetimi gorami, daleč od domovine, v sneženih hribih.

Razpoloženje pri Janezih je isto, ki je bilo prve dni vojske. Dozdeva se, da

kakor njihovim občinam in župnijam. Kajti človek, ki hodi z odprtimi očmi po svetu, kakor hodijo naši vojaki, vidijo mnogo podučnega. Ako se primerjajo naše razmere in podnebje z razmerami in podnebjem drugih dežel, se pride pač do zaključka, da bi se dalo na našem gospodarskem polju veliko predrugačiti, da, z manjšim trudom dalo veliko več pridobiti. In po vojni bi bilo v prvi vrsti priporočati delo s stroji, ker bo v prvem času manjkalo delavcev in seveda bo manjkalo tudi živine, zato pa bi bilo zelo priporočljivo nabavljanje kmetijskih strojev v zvezi z motorji; ker pa tega ne zmore vsak posameznik vsled „finančnih“ ozirov, bi bilo vsled tega priporočljivo, da se kmetje združijo, da ustanavljajo kmetijska društva. Na to pa moramo misliti že danes, ne še-le po vojni. — Belokranjski kmet ob sinji Adriji na straži.

Spomin na vojne zvonove.

XV.

Župnija Zagradec. — Župna cerkev je posvečena Bl. Devici Mariji Brezmadežni spočeti. Naša župnija je poslala 22. februarja 1917 eden zvon v vojake. Tehtal je 2094 starih funtov, t. j. 21 centov. Rojen je bil v Ljubljani leta 1844 pri A. Samassa. Imel je tri slike: Križ, Brezmadežno in Marijo z Jezuškom. Ko so ga spravljali iz zvonika je bila malodane cela fara zbrana ter s solznimi očmi zrla, kako ga bodo sneli. Toda vse delo se je tako naglo in spretno izvršilo, da bi še kmalu ne zapazili dejanja. Naša vrla dekleta so takoj pristopila k zvonu ter ga prav lepo okrasila. Pritrčila so mu tudi črno zastavo v znak žalosti z napisom: „Zvonovi zvonite, nam mir prinesite!“ In na črnem traku je bil napis: „Zadnji pozdrav našemu zvonu!“ — Ob 9. uri zjutraj so ga pa že za vedno odpeljali v pričo obilo množice župljanov in ostali zvonovi so mu zazvonili zadnjo uro. Vse ljudstvo pa je na ves glas zajokalo.

Župnija Sela pri Šumberku. — Dne 26. februarja t. l. zvečer je prišlo sedem vojakov, da drugi dan snamejo in vzamejo v posest za vojne namene določene jim zvonove. Zvonenje v nenavadnem večernem času je naznanjalo ta vojni dogodek. Od sedmih zvonov, ki jih je župnija dotlej imela, sta bila potrjena dva za vojno službo.

Župna cerkev sv. Janeza Krstnika na Selih je dala svoj veliki zvon. Meril je v premeru 108 cm in bil 720 kg težak (brez žvenklja). Tri podobe in razna druga ornamentika so ga krasili. Podobe na njem so bile: 1. Sv. Janez Krstnik krsti Jezusa; 2. Brezmad. Spočetje D. Marije; 3. Sveti križ. Imel je napis v slovenskem jeziku: „Št. 41. Vžil Albert Samassa v Ljubljani 1867. Janez Strmec in drugi farani me napravili.“ Služil je torej 50 let. Imel je

zadnji maršbataljoni niso slabši, kot so bili prvi, kajti tu so ljudje, ki so bili že vsi dvakrat, ali trikrat pred sovragi. Zato se vi „zafrontovci“ nič ne bojte, da bi naš letos Polentarji, „kacelmaherji“ pohrustali! Pričakujte pa nasprotnega!

Stojimo sicer na cenitu svetovne vojske, a srce nam ni in še ne bo padlo v hlače. Edino, kar bi bilo mogoče, je to, da bo nam manjkalo spodnjih hlač. Faše sicer sleherni dve garnituri perila, a bobneči ogenj ni šturmske polentarskih izdajalcev.

Zora puca, bit' če dana! — Skisani možgani naših sovragov so v pralnici. Začelo se jim je bleščati, da je blizu ona ura, ko bo vesolni svet zvedel, da so sami tisti, ki so po tolikih letih vendar-le premagani. Zato pričakujte z veseljem onega dneva, ko se povrnemo zopet s praporjem in s šopki na prsih za trajno domov, domov na lepo Dolenjsko.

Na bojnem polju. Vojna pošta 55.

* *

prav lep in močan glas. Težko mu bo dobiti enakovrednega naslednika.

Podružnica sv. Marije Magdalene v Arčevci je dala svoj mali zvon, ki je imel v premeru 50 cm in tehtal 61 kg. Napis se je glasil: „Opus Josephi Reiss. Nomine haeredum Vincentii Samassa. Labaci anno 1816.“

Podružnica na Šumberku ima dva zelo stara zvonca. Večji je bil vliť leta 1675, in mali, čegar napis ni več čitljiv, je še mnogo starejši. Ostala sta oba.

Le-tu porabimo priliko in podamo javnosti razlago za priimek: Sela „pri Šumberku“. Šumberk (Schönberg) je keglast hrib s 539 m nadmorske višine, s katerega je jako lep razgled. Na severozapadu stopijo Karavank v krepkih potezah pred oči in dalje proti zapadu Triglavska skupina. Nekdo je pravil, da je videl in naštel s Šumberka 70 cerkvá posejanih po dolenjskih hribih in dolinah. Ime Šumberk je iz nemškega Schönberg. Nemška gospoda se je neznano kdaj v srednjem veku tu naselila in si sezidala grad, grad z zidovjem močno utrdila in ga naredila za močno trdnjavo. Proti koncu srednjega veka je šumberški rod izumrl in grad so podedovali Auerspergi, ki imajo vrh hriba in razvaline še zdaj v lasti. V Valvazorjevem času je bil grad že zapuščen in potem je začel razpadati. (V. Valvazor III. B.)

Cerkvica na Šumberku je bila nekdanj najbrž grajska kapela ali cerkvica.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Zadnji štiri dnevi, katere so se veliko manj kot prejšnje bojevali, nas opravičujejo, da smemo sklepati, da se je vsaj začasno končala deseta soška bitka. Pogled na pretekle boje nam kaže sledeče: Od 12. do 14. maja dvobojevalo se je obojestransko topništvo. Dne 14. maja pričeli so se italijanski napadi od Avé do morja. Težišče sovražnega navalja je bilo naperjeno na pogorski greben Plave-Solkan. Italijanom se je posrečilo zavzeti Kuk, v ostalem izjalovili so se vsi sunki Italijanov, kakor tudi poiskusi sovražnika, ustaliti se na levem vzhodnem bregu Soče in tudi napadi na južnem delu bojišča. Edina pridobitev Italijanov je bil Kuk, da bi pa to pridobitev razširili, niso bili v stanu. Skupni napad razpršil se je od 17. do 22. maja v italijanske delne napade. V času od 23. do 26. maja izvedli so Italijani glavni napad od Plav do morja. Zadnji dan dosegel je ta napad svoj višek. Najhujši pritisk je tu veljal kraški visoki planoti, kjer se je tudi sovražniku posrečilo, izbočeni del bojne črte pri Jamljah za en kilometer odtrgati. Na vseh drugih točkah razbil se je sovražni napad ob hrabrosti naših vrlh branilcev. 27. maja ponehali so italijanski napadi nekoliko ter 28. vzplamteli zopet do največje besnosti. Toda tudi ta naval je bil odbit. Od istega časa ponehali so boji vidoma in naša soška bojna črta ostala je nedotaknjena. Sovražna ofenziva ni prinesla Italijanom zaželjenega uspeha, pač pa ogromnih krvavih žrtev. Vodstvo in naše čete zaslužijo zato našo zahvalo in najvišje priznanje. Dne 2. t. m. se poroča samo o nekem napadnem poiskusu sovražnika pri Gorici, kateri se pa je izjalovil, in o živahnem delovanju letalcev, katerih glavna naloga je poizvedovati. • Ta pojav smemo toraj smatrati kot nekake znanitelje resnejših dogodkov v bližnji prihodnosti. V zračnem boju so dne 2. t. m. naši letalci sestrelili dva sovražna letala.

Rusko bojišče. — Na tem bojišču se ni nič posebnega pripetilo, a kljub temu, da vlada na vseh bojnih črtah razmeroma mir, se nam usiljuje misel, da stojimo tik pred važnimi dogodki. Dne 1. t. m. z ruskega bojišča došlo poročilo, da se je na več krajih delovanje z ognjem nad navadno mero zvišalo, je mogoče tudi znamenje, da smemo, kakor je pred kratkim nemško vojno poročilo omenilo, računati na rusko-rumunske napade. To pomnoženo delovanje, ki se je raztezalo na odseke pri Smorgonu, jugozahodno Minska, pri Brodiju in ob železnici Zloczow-Tarnopol, kakor tudi zadnji poizvedovalni sunki Rusov, smejo se smatrati tudi kot nekako otipavanje, namenjeno manj sovražni bojni črti, kakor pa organizmu lastne armade. Kmalu se bode pokazalo, je-li organizem armade po mrzlični vročini zadnjih tednov v toliko okrevljal, da je zmožen podvzeti večja podjetja.

Zahodno bojišče. — Na zahodu in na angleški bojni črti povišal se je topniški ogenj v nekaterih odsekih, kakor v boku Wytschaete, pri Lensu in na severnem bregu Scarpe. Pri poizvedovalnih bojih posrečilo se je nemškim

četam zajeti ujetnike, med katerimi so se nahajali, kar je nekaj novega, tudi Portugaleci. Na francoski bojni črti, pri Allemand, severovzhodno Soissons, vzele so nemške čete z naskokom sovražno postojanko v širini 1000 m.

Franjo Neubauer:

Brezmadežni.

Ob studencu na Zaplazu.

Pozdravljena, vedno češčena!

Nad Tabo je hosta zelena,

pod Tabo je vir,

pri Tebi je mir!

Jaz romar sem tih,

le v prsih je vzdih,

pokoja proseč,

ki ni ga nič več.

Prihajam pod gaj

k študenčku nazaj

otožen v zeleni pomladi.

V nesrečo zaklet

udajam se spet

pri Tebi, Brezmadežna, nadi.

Saj tu je pomlad,

tu mir je in hlad!

Zaupno se k Tebi oziram,

Ti gledaš v nebo,

poveš mi, kako

pogled naj v nebesa upiram. —

Ta gozdič, ta virček in Ti

pogašate ogenj strasti,

nebeške mi želje budite.

Pri Tebi sem, nisem več sam,

sreč si mirim in krepčam,

molitve šepčem Ti skrite. —

Pred leti! — Že molil sem k Tebi takrat,

a nisem prihajal miru si iskat,

prepolna ga bila je duša.

Takrat še v nedolžnosti krilo odet

užival sladkosti otroških sem let,

ki strast jih nikdar ne okuša.

Delila tolažbo in milost si že

in pókoj v svetišču na gori,

hitele so romarjev k Tebi vrste,

in peli pobožni so zbori.

Pač milosti bil tudi vir je bogat,

a k njemu stopila še nisi takrat.

Sedaj pa kot nekđaj pred revno devico

v votlini kamniti stojš,

a jaz kakor v skalo zaupam v resnico,

da vsakemu pókoj deliš. —

Študenček, počivaj

pod senco gozdů

in svetu odkrivaj

lepoto miru!

Ko romale k tebi

svetá bi strasti,

nikoli si nebi

želele krvi! —

Naj zopet grem? Naj tihim logom

in tebi, vir, zakličem: „z Bogom!“

Ah, kam, ah, kam?

Marija, glej skrbeče name,

da svet pokoja mi ne vzame,

ko spet bom sam!

Ko vrnem se med svet hrumeči,

ki nič ne ve o tihem sreči.

Glej, to sreč je ptiček plah,

drhti, trepeče, obupava,

kraguljev gladnih ga je strah,

v naročje Tvoje poletava.

Pri Tebi skrito bi sreč

izpelo burne vse želje,

sladkosti vseh bi se navžilo,

umirilo se in počilo!

Domače in tuje novice.

Odlikovanja za civilne zasluge. Njegovo Veličanstvo cesar Karol je podelil vojni križec za civilne zasluge II. razreda c. kr. državnemu pravdniku v Novem mestu, g. dr. Ant. Kremžar. — Vojni križec za civilne zasluge III. razreda c. kr. davčnemu upravitelju g. Al. Ipavitz in c. kr. sodn. oficijalu g. Karolu Lakner v Rudolfovem.

Konec dvornega žalovanja. Z 29. majem se je končalo dvorno žalovanje za pokojnim cesarjem Francem Jožefom I. Od sedaj naprej častniki več ne nosijo žalnih trakov.

Vpoklic rojstnih letnikov 1893. do 1867. Pri pregledovanjih za črnovojniško službo za sposobne spoznani avstrijski in ogrski črnovojniški zavezanci rojstnih letnikov 1893. do všteti 1867. se morajo, če že ne služijo z orožjem ali če niso iz te službe iz ozirov na javne službe ali koristi za določen ali nedoločen čas oproščeni, zglasiti pri ces. in kr. dopolnilnem okrajnem poveljstvu, oziroma c. kr. domobranskem (strelskem) dopolnilnem poveljstvu, ki je označeno v dotični črnovojniški izkaznici, in sicer tisti, ki so bili potrjeni do 31. maja, dne 14. junija, ki so bili potrjeni po 31. maju, pa dne 28. junija. Tisti, ki so bili potrjeni pri naknadnem pregledovanju po zadnjeomenjenem terminu nastopa službe, morajo službo nastopiti takoj po potrditvi. Spričo uvaževanja vrednih okoliščin jim lahko pregledovalne komisije za uredbo privatnih zadev dovolijo kratek vojaški dopust. Za one, ki imajo zaradi bolezni nastopiti službo še-le po poznejšem terminu, nego je zgoraj naveden, velja iz črnovojniške izkaznice razvidni termin. Tisti, ki so se prostovoljno oglasili za vojaško službo in so bili potrjeni, morajo službo nastopiti dan po potrditvi ali po potrditvi 14. ali 28. junija.

Vojni mož v Novem mestu na severni fronti. V osmi številki smo poročali, da bode vojni mož čakal svoje častilce na rotovžu, da mu prinesejo v dar kakšen žrebliček v korist kranjskemu deželnemu društvu za vdove in sirote v vojski padlih vojakov domačih kranjskih polkov. Toda vojni mož se je kmalu pritožil, češ, da je na rotovžu preveč skrit, da ga nihče ne išče in ne najde. Zazelel si je drugo fronto, kjer bi lahko bolj uspešno delal. Tedaj se je premaknil na severno fronto, pod obok hiše gospoda lekarnarja Jos. Bergmann-a. Tam čaka sedaj po dnevu in po noči, ob lepem in grdem vremenu, obiskovalcev. Žreblji se dobivajo v lekarni g. Bergmann-a. Želimo, da bi došlo še veliko zavednih patrijotov ter položili saj mali dar domovini na oltar. Opozorjamo na to vse preč. župne urade, občinska predstojništva, šolska vodstva z učenci, razna društva, sploh vse domoljubno občinstvo od blizu in daleč. — Na novo se je zabilo žrebljev za 253 K 80 vin., toraj z že izkazano svoto 2579 K 64 vin., skupaj 2833 K 44 vinarjev.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu maju 1917 je 219 strank vložilo 219.265 K 81 h; 215 strank vzdignilo 99.407 K 81 h; torej več vložilo 119.858 K; dvema strankama se je izplačalo hipoteknih posojil 6000 K; stanje vlog 5.177.813 K 4 h; denarni promet 616.661 kron 75 h; vseh strank bilo je 736.

Pristopajte k društvu za podpisovanje šestega vojnega posojila. V Rudolfovem ustanovljeno društvo bode, kakor pri 4. in 5. vojnem posojilu, tudi pri sedanjem 6. vojnem posojilu sprejemalo člane. To društvo nudi vsacemu priliko, si na lahek način pridobiti 5½% obligacije 6. državnega posojila. Delež znaša le 50 kron in ta se plača lahko takoj ali pa po 5 kron mesečno. Kdor podpiše n. pr. dva deleža po 50 kron, plača svoto 100 kron lahko takoj, ali pa po 10 kron mesečno, in ko je cela svota vplačana, mu društvo izroči državno obligacijo za 100 kron vojnega posojila, ki se obrestuje po 5½%, mu

plača razloček med vplačano svoto 100 K in subskripcijsko svoto 92 K, t. j. 8 K pri vsakih 100 K in ker se vplačani zneski takoj v hranilnici plodonosno nalože še obresti vplačanega denarja. Iz predstojnega se pač lahko vidi, da vsak član tega društva ne stori samo patrijotični čin, ko podpiše eden ali več deležev, ampak sprejme za vplačan denar tudi visoke obresti. Vse dobre državljane toraj vabimo, da pristopijo kot člani k našemu društvu, ker s tem zadostijo svoji dolžnosti nasproti domovini in pripomorejo naši vojski k skorajšnji slavni zmagi. Zglasitev k društvu sprejme vsaki dan zopet ravnateljstvo mestne hranilnice v Novem mestu med uradnimi urami, kjer se dajejo radovoljno tudi tozadevna pojasnila.

Umrla je v cesarice Elizabete bolnici v Novem mestu samska občinska vboga Turk Marija, stara šestinsedemdeset let. Naj v miru počiva!

Urad za ljudsko prehrano. Kontrolni organ za ljudsko prehrano za politični okraj Rudolfovo uraduje vsak ponedeljek od 9. do 12. ure dopoldne ter od 3. do 5. ure popoldne. Vse one stranke, ki so navezane na aprovizacijo bodisi glede moke, mesa, masti itd., imajo vsako izpremembo glede števila družinskih članov, bivališča itd. osebno naznaniti le gori označenega dne omenjenemu kontrolnemu organu. Taisto velja tudi glede pojasnil ali pritožb. Urad se nahaja v Kandiji, št. 94, v pritličju.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico reg. zadruga z neomejeno zavezo je imela v mesecu maju denarnega prometa 146.168 kron 6 h; vložilo je 63 strank 29.151 kron 48 h, a dvignilo 96 strank 33.612 K 17 h; posodilo se je petim strankam 3000 K.

Prodaja zelenjave na Grmu. Stranke, ki hodijo na Grm po zelenjavo, se vljudo naprosijo, da prihajajo s svojimi naročili zjutraj do 8. ure dopoldne ali pa popoldne od 6. ure naprej. To zaradi tega, da se ne zadržujejo nujna dela na vrtu. Prosimo danes vnovič, da se stranke po tem ravnaajo, sicer se bodo morale praznih rok vračati.

Koračnica gospodične Ropasove na bojišču. Z bojišča se poroča: Sloves koračnice, ki jo je uglašila gdpč. Ropasova, je došel že na bojišče. Eden častnikov nekega maršbataljona našega pehotnega polka „Cesarjevič“ je bil naročil na novo izišlo koračnico gdpč. Ropasove. Lahko vam poročam, da je ta koračnica napravila vsem častnikom najboljši užitek. Imamo namreč star, žal že nekoliko razglašen klavir in na njem nam je naš bataljonski zdravnik zaigral to novo koračnico. — Večkrat jo je moral ponavljati. Mladi gospodični skladateljici čast in hvala! Od nje se lahko pričakuje še mnogo lepih del.

Daleč od domovine X.

Preskrba sena in slame za konje in drugo vprežno živino. Podjetniki mestnih in industrijskih voženj, ki so primorani potrebno krmo (seno in slamo) kupovati, so naprošeni, da „Deželnemu mestu za krmila“ čimpreje naznanijo tisto število konj in druge vprežne živine, za katero si morajo v letu 1917/18 preskrbeti potrebno krmo, ker se ima ta dobava od sedaj naprej izvršiti potom imenovanega urada.

Ruske ujetnike ujel. G. Josip Bele, c. kr. davčni eksekutor v Novem mestu, nam pripoveduje sledečo zgodbo: „Dne 18. maja 1917 sem se nahajal službeno v davčni občini Potovrh, uro hoda od Novega mesta. Ko sem bil zvečer od 9. do 10. ure pri posestniku Franc Srebernjaku na Vel. Slateniku št. 18., so se pritihovali v vas štiri nepoznane osebe, katere sem kmalu spoznal, da so ruski ujetniki in da nimajo nikakega paznika oziroma spremljevalca. Takoj stopim pred-nje in jih v imenu postave ustavim. Prišlo je pa hitro tudi nekaj posestnikov. Nato jih povprašujem za imena, odkod so došli in kam nameravajo. Pripovedovali so, da so napravljali drva v neki šumi 20 kilometrov od Zagreba;

pred enim tednom so od tam pobegnili in lazili po skrivnih potih dalje do tukaj. Kako so se prehranili toliko časa, mi niso mogli, ali niso hoteli natančno sporočiti. — Da se je preprečilo nadaljevanje ubega in mogoče tudi kako zločinstvo ali tatvina, kar so se tudi vaščanje bali, in ker je bilo težko orožnikom na oddaljeno postajo takoj sporočiti, in je bilo tudi zelo nevarno, ubežnike peljati v noči, da bi se med potjo ne pripetila kakšna nesreča, ukrenem prav previdno: Naprosil sem posestnika Franc Mauserja, Vel. Slatenik št. 1., da bi preskrbel varen prostor za prenočišče ubežnikov. Odločil je takoj eno sobo v prvem nadstropju. V to sobo spravim s pomočjo posestnikov vse štiri Ruse, jo dobro zaklenem, sam pa sem stal na straži in pazil, da mi niso pobegnili. — Ko se je zdanilo, jih pokličem in opozorim na pokorščino. Naprosil sem posestnika Fr. Mausarja, da je vzel puško in šel zaradi varnosti z nami v Novomesto, kjer smo jih oddali c. kr. orožništvu v nadaljno ukrenitev. Jaz sem se pa podal zopet nazaj, da sem nadaljeval svojo službeno pot najprvo v Smolinjo vas.“ — G. Bele gotovo zasluži za to svoje pogumno dejanje, kakor tudi za vedno vestno izpolnjevanje svojega poklica vse priznanje in pohvalo na najvišjem mestu.

Književnost. V znak hvaležnosti so poklonili učenci državnega in deželnega poslanca dr. Kreka za njegovo 50 letnico spominek z naslovom: „Ob petdesetletnici dr. J. Ev. Kreka“. (Ljubljana 1917. Tiskal A. Slatnar v Kamniku.) V knjigi so podali sliko Krekovega življenja in bogatega dela za napredek in blagostanje slovenskega ljudstva. Cena knjigi 2 K. Dobiva se pri državnem poslancu Jožef Gostinčar v Ljubljani.

Nekdo želi kupiti še dobro ohranjen pisalni stroj in majhno blagajno. Ponudbe na uredništvo „Dol. Novic“.

Primeri.

Tam za devetimi gorami, tam za devetimi vodami so jo našli. Kot malo, neboljeno dete je ležalo ob plotu in vaška mladina se je zvedavo zbirala okoli deteta in plotu. „Pri nas imamo tudi takega majhnega,“ pravi Jereletov Tonče. „Prinesem ji cucelj.“ „Jaz pa kruha,“ se oglasi skoraj iz nevoščljivosti Hribarjev Janez, da ne bi zaoštal v svoji postrežljivosti. In zapodita se kratkohlavnika proti domu, da si oddaleč videl samo dvoje parov golih petá. Medtem pa se razgrnejo ostali najmlajši vaščani okoli najdenke in posedejo v travi. — „Kaj neki tako kriči? E, saj boš kmalu dobila cucelj in kruha! — Seveda, glejte, mravlje jo razjedajo — in prav tiste kratke, rudeče so, ki ugriznejo kot bi se s pipcem priščenil,“ pripominja modro Sebenkov Martin. „Kako ima čuden nos?! In vsa črna je! Bog ve, čegava je,“ se glase splošna vprašanja.

A že se prikaže izza vogala siva glava Kocmurjevega očeta in otročad se začne nalahko umikati iz pozorišča. „Otroci stran, ni vse za vas,“ zanoslja že oddaleč oče Kocmur, vaški župan, predstojnik društva vseh nerodnosti in načelnik požarne brambe. Za njim pa koračijo važnih in neodločnih korakov ugledni možje in modre vaščanke. „Sem koj vedela, da mora nekaj biti; oče Kocmurjev so gledali že zjutraj samo z enim očesom, pa še s tem postrani,“ pravi vaška opravljivka Reza in steguje vrat in oči proti plotu in čezenj.

In važnega obraza pristopi oče Kocmur na kraj nove vaške nerodnosti. „Že zopet sitnost! Zopet bo treba pisariti na višjo gosposko. Zakaj neki se je ravno za našim plotom znašla, ki je še občinski povrhu? In kriči pa še bolj kot tisti Matevž, ki se je mislil utopiti. Čaj, Tonče, daj ji tisti cucelj!“ In obrnil se je oče Kocmur do vaščanov in spregovoril važen nagovor: „Možje Druščani in ve vrle Druščanke! Povejte mi, ali imamo že zadosti domačega kričanja?! Česar otroci ne zmorejo, pomaga kuretina in druga živina. Zato pa pravim,

resnično, prav odveč je to novo ječanje pri plotu. „Oče Kocmurjev, ne mara cuclja,“ zavpije medtem Jereletov Tonče, ki si je z vso mlado skrbjo prizadeval, da bi ga ji končno le zatlačil v usta. „Saj se mi je dozdevalo! Sitnost, ob plotu rojeno in cuclja ne mara! Janez daj ji ti kruha! Pa kaj sem hotel reči? No, da, vsak izmed nas ve, da smo kristjani in da ima vsak človek nekaj takega, čemur pravimo duša. Tako sem tudi jaz za trdno prepričan, da tudi tista reč tam za plotom ni brez duše. Sicer po grehu diši, kot vsaka reč za plotom — a mi kot trdni verniki bomo že prenesli iz krščanskega usmiljenja tudi to pohujšanje. Da, resnično, pohujšanje je, če se kar lepega jutra znajde za soseskinim plotom novo življenje, življenje, kateremu ne vemo ne očeta ne matere.“ „Oče Kocmurjev, tudi kruha noče,“ se oglasi skoraj s strahom in skrbjo Janez iz trave. „Tako, tudi kruha noče! Saj sem vedel že naprej, da je tista reč tam za plotom iz devete fare. Pusti jo Janez, naj pa vpije! Torej vaščani, še nekaj sem hotel reči! Čeprav pa ima tako čuden nos in čeprav je skoraj vsa črna, jo bomo po naši domači krščanski navadi zanesli najprej do gospoda fajmoštra, da jo sprejmejo med kristjane. A takoj sedaj pa predlagam na licu mesta nekaj, kar mi je, dragi Druščani, že dolgo na srcu. Ta plot, vsi ga vidite, je nesreča za našo vas! Ne bom vas spominjal tega, koliko hlač, da je že obviselo na njem, samo nekaj rečem! — Tisti Matevž, ki se je hotel pred nedavnim časom utopiti v Božičevi mlaki, tisti Matevž je že prej poskušal posnemati Judeža Iskarijota in na tem soseskinem plotu končati svoje življenje. Seveda, bil je občinski revež in je mislil, da se mora potem ravno na občinskem plotu obesiti. In tisto Špehanovo Jero so tudi dobili zmrznjeno ravno ob tem plotu. In danes, dragi vaščani, zopet smola za našo vas in zopet ob tem plotu! Zato pa pravim, da ga bomo kratkoinmalo podrl.“ In tedaj se oče Kocmurjev slavnostno obrne proti plotu in končajo svoj govor: „Ti pa revšče zaplotnica glej, da nam ne boš delala sramote, kajti tvojo sramoto, ta plot, bomo iz usmiljenja do tebe z božjo pomočjo odstranili.“ — In završčalo je med vaščani in zadovoljni so bili ob besedah Kocmurjevih. „Oče Kocmur,“ se oglasi Reza iz srede zvedavih vratov, „oče Kocmur, lepo ste povedali! Sedaj pa lahko odprete še drugo oko.“

In tedaj je zopet žalostno zacvililo izza plotu. „No, glej Reza, cuclja in kruha ne mara! Zazibaj to nebogljence s svojim jezikom,“ jo zavrne oče Kocmur. „Kdo pa bo redil to otroče?“ se zasliši naenkrat iz srede zbranih Druščank. „Saj res! Kdo bo tisti usmiljeni Samarijan,“ ponovi v novi skrbi oče Kocmur. — Tedaj se razgane vrsta in na plan stopi Prtovčev Janez, modro pokašlja in reče: „Vaščani, vi veste, da jaz in moja žena Katra nimava svojih otrok in da nama je dolgčas, ker ni nikakega kričanja okrog najine hiše. Zato pa se bom jaz usmilil te zaplotnice in jo vzamem v svojo hišo.“ Ženi Janezovi pa se milo stori in usmiljenje ji zalije oči. Takoj stopi h plotu in vzdigne najdenko. „Saj res ubožica, kaj boš ti s cuceljem brez mleka in s kruhom brez zob.“

In tako se je zgodilo, da je prišla najdenka — za Magdaleno so jo bili krstili gospod — v hišo Prtovčevega Janeza. Tam pa je rasla z drugimi najmlajšimi vaščani vred brez pohujšanja, kajti soseskinega plotu čez teden dni ni bilo več. Rastla in razvijala se je za deset drugih. Izgubila je tisti čudni nos in nič več ni bila črna. Ravno nasprotno! Zavela je v belo lilijo, v mlado pomladno ljubezen, ki ogreva s pogledom in besedo. Prtovčeva hiša pa je odmevala sladkih glasov Magdaleninih pesmi.

In zgodilo se je še več! Bogat gospod je slišal njen glas in povprašal Prtovčevega Janeza, če sme izobraziti njen glas še

naprej. Vesel in ponosen je bil Janez zaditega, vesel in ponosen je bil na svojo Magdaleno; kajti čez leto in dan so občudovali njen glas po deželi, po trgih in mestih. Celo najmanjši iz človeške družbe, trpini in reveži, so se naslajali ob njenem petju.

Pa čez čas se je oglasilo v srcu Janezovem kot nekaka nevoščljivost. Kar čez noč je prišlo in zjutraj se je začel zavedati tega občutka. „Zakaj poje samo po trgih in mestih, zakaj je sedaj pozabila najmanjše in nas?! Jaz sem jo zredil in moja žena jo je vzdignila prva izza plotu. Doma naj poje!“ In pisal ji je; ona pa kot ubogljiva hči svojega rednika je ubogala in prišla zopet domov v Prtovčevo hišo. A oglašil se je tudi oče Kocmur, rekoč: „Priatelj Janez, pri nas naj poje, saj sem jo vendar-le jaz obvaroval sramote, ko sem dal podreti občinski plot.“ Pa povprašal je po nji tudi Jereletov Tonče, rekoč: „Pri meni naj poje, jaz sem ji prvi dajal cucelj.“ In oglašil se je tudi Hribarjev Janez: „Pri meni naj poje, jaz sem ji prvi ponujal kruha.“ Tako so se kregali in prepirali. Magdalena pa je od žalosti pozabila peti, kajti zavedla se je svoje sramote, soseskinega plotu na Druščah.

Pa primero sem hotel napisati! Saj res, ti zaplotnica, slovenska politika, ali se ne godi s teboj tako? Takoj ob prvih urah za plotom so te razjedale mravlje plitvih mož. Skoraj bi ti odrekli pravico do solnčnih žarkov in oponašali so ti tvoj čuden nos in tvojo črno polt malih in najmanjših zemljanov. A vendar te je mogoče rodila ljubezen! Kdo je vprašal? In tiščali so ti cucelj brez mleka — besede in stavki, ki niso privreli iz nesebičnega srca in ki jih ni ogrela ljubezen; in dajali so ti kruha tujih šeg in navad, ki niso bile za tebe in tvoje dneve. A vzljubila te je krščanska ljubezen Prtovčevega Janeza in plot tvoje sramote je bil odstranjen. Potem si se pa mogočno razvila in tvoja pesem je talila srca velikih, malih in najmanjših. In končno smo ti dali še krono univerze. Potem smo se pa skregali za cucelj, plot in krono.

Prijatelj, ki bereš, premišluj o plotu, o Magdaleninem glasu in njeni kroni!

Ant. T.

Med brati?

(V razmišljanje tistim, ki se čutijo zadete.)

Pondeljek zjutraj. Na trgu vlada živahnost, govorenje, kupčije — vse to skupaj se sliši iz daljave, kot šum mravljišča. Kmetice iz okolice so prinesle svoje izdelke po cenah, ki ravno niso vabljive, po katerih pa se je treba ravnati v teh časih. Stopim k neki kmetici, ki je obkrožena od kupovalcev. Zanima me in prisostvujem pogovoru.

Begunka: „Ste zadovoljni in mi daste fižol po tej ceni? Kaj pa imate še v teh culah?“

Kmetica: „Nekaj koruze imam.“

Gospa X: „Koruzo vzamem pa kar jaz za svoje kokoši,“ in pri tem iztrga kmetici culico iz rok.

Begunka: „Prepustite meni, gospa, jaz jo rabim za polento, katere sem vendar bolj potrebna, kakor vaše kokoši!“

Gospa X: „Nesramnica! Ti presneti begunci nam vse pobero, nesramnica!“

Begunka (upravičeno užaljena): „Nesramnica? Jaz sem nesramnica?“

Gospa X: „Da, nesramnica ste! Kaj vas brigajo moje kokoši!“

Begunka: „Nesramnica sem torej, ker sem morala pustiti vse svoje premoženje v razvalinah in pod granatami? Nesramnica, ker sem darovala domovini tri sine?“ — Dovolj mi je bilo, srce me je zabolelo in šel sem naprej, da ne slišim tega prepira med begunci in domačini.

*

Ni to dogodek, ki bi švignil mimo nas, kakor val, ni to scena, ki bi kanila

v pozabnost; zdi se mi, da je ta slika značilna za naše življenje, da je tip, ki se odigrava vedno, vsepovsod. Tu je izbruhnil egoizem z elementarno silo, samoljubje, ki hoče le sebi dobro, ne glede na solze in prošnje bližnjega, trpečega sobrata. Tu se je obenem pokazalo zakrknjeno sovražstvo do bratov iz nesrečnih krajev, po katerih šumi sedaj krvava Soča, v katerih se zrcalijo opustošeni bregovi, sovraštvo, izvirajoče iz sebičnosti, ki ne pozna usmiljenja, ki nima čutečega srca.

Moremo li zahtevati, da bi bili ravno prebivalci prijazne Dolenjske obvarovani pred vsako nepravilno, in živeli v izobilju in udobnosti, kakor za časa miru, dočim naj bi njih rodni bratje izkusili vse gorje, kar jih prinaša vojna in zraven še zaničevanje onih, h katerim so pribežali še z večjim zaupanjem, kam drugam. Brat k bratu? —

Tudi tam ob naši Soči in Vipavi so se sklanjali zreli žitni klasi na poljih k tlom. In oko seljaka se je radostilo in hvaležno je gledal proti nebu. Zeleni vinogradi so nosili težke, skoro zrele grozde, njive so bile skrbnejše obdelane, kakor kedaj prej. Od daleč in skoro blizu se je čulo gromenje topov, ki je dajalo zavest varnosti, češ, naši stoje varno na straži, nikdar ne prihrumi izdajalski sovražnik s svojim uničevanjem preko teh rodovitnih in bogatih tal. In mirno so čakali zime, vedoči, da bodo hapolnili svoje hrame in skednje in da se jim ni bati pomanjkanja.

Ali švignila je strela iz jasnine. V noč, ko se je zrak tresel od bobnajočega ognja je zazvenel grozen klic — ukaz: „Vsi odtod — sovražnik prihaja!“ In začel se je divji beg. Srce se je tigalo ob pogledu na kraj, ki ga morda vidijo zadnjič, ob pogledu na ta žitna polja, na te valujoče trate, kjer so preživeli svojo prvo mladost. In ko so zatulile prve granate skoz poletni dan, so prebivalci spoznali, da jih ta spev kliče k odhodu. Prve granate so jeknile mogočno skozi ozračje in njih tuljenje je bilo, kot železen grom: „Proč od tu, ta kraj je naš, kraj smrti!“

Odhajali so in vezi, s katerimi so bili prižeti na tako vroče ljubljeno zemljo, so se trgale, in pesem ropotajočih koles v daljo drvečega vlaka je padala kot svinčene kaplje v bolna srca. Ničesar s seboj, le v naglici so rešili svoje in svojih otrok življenje. Otroci so gledali plašno in niso razumeli, kaj pomeni krvavi svit na visokem nebesu. Izginila so v dalji njih domovja, bližali so se tujim krajem, zavitim v meglo, mirno spečim pod jesenskim hladom... In ko so prihajali bedni in revni od žalostne poti, oropani vsega — v sili in zmešnjavi je kdo vzel malenkost s seboj misleč, da mu bo koristila ali denar, da si nakupi živil — jih je večina gledala s pomilovanjem, in le nekateri so imeli tako zakrknjena srca, da so jih imenovali vsiljence.

Ali je mogoče sprejeti te uboge, ki jim je uropano vse, ki jim še spomin na jasno preteklost ranijo srce, s hladom, z zaničevanjem, skoro s sovražstvom? Ali je srce tak trdo, kot kamen, tak mrzlo, kot led, da ga ne omečijo solze „beguncev“ in „izgnancev“, ki jim je nebo vzelo vse, katerih domovja so postala žrtev pohlepnosti naroda na jugu?! —

In ko sem zrl opisan dogodek, mi je postalo vse jasno. Kaj tolažbe, saj jim zavidajo še borno življenje, saj so jim na poti in jim odjedajo kruh, ki bi ga naj kokoši dobile. Ali je človek sploh mogoč, ki bi odrekel kruha bližnjemu v sili, svojemu bratu, ki je prišel potr in uničen, katerega dom in bogastvo sta postala žrtev ognja. Ne bi razumel, da je egoizem tako nizkoten, tako živalski, ko ne bi bil sam priča tega dogodka. Seveda niso vsi ljudje taki in jih je še nekaj, ki čutijo z begunci vred in jim pomagajo v sili. Vendar se more že enkrat nehati zaničevanje od strani tistih, ki so jim begunci le lačni vsiljenci. Torej je žena, ki je darovala domovini tri sinove, ki je izgubila vse in je

njeno domovje uničeno, je ta žena nesramnica, ni vredna kruha, ki ga zasluži vsaka žival? — Ali ji niso te ostudne besede ranile že itak ranjeno srce še bolj kakor oster meč? Ali je niso še bolj pretresle, kakor ločitev od domovine? Ali se ne bojite, da bo tako zaničevanje iskalo maščevanja in vpilo po osveti? — Ponižali ste bližnjega do tal, niste mu samo odrekli kruha, ampak oskrunili ste ime: mati.

Vprašajte se, ali ni že čas, da končate to mržnjo in podate svojim bratom roko. Saj niso tujci, ki so prišli plenit in ropat, ampak so vaši bratje, iste krvi, ki so se zatekli k vam v stiski in žalosti, ki jim je ostalo le golo življenje, vse drugo le kup razvalin.

Pomislite, da boste mogoče tudi vi, bedni in siromaški iskali nekoč tolažbe in pokoja v tujini. Takrat bo prišel kes ali tisti čas bo že prepozno. E. R.

Neutolažljivim sream naznanjamo sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naš iskrenoljubljeni edini sin, oz. brat, stric, gospod

Franc Hönigmann

bivši knjigovodja trvdke K. Stare v Kamniku

dne 31. maja ob 3. uri popoldne, po dolgotrajni bolezni, previden s sv. zakramenti, v nadopolni dobi 25. let, izdihnil bogu vdano svojo dušo v rezervni bolnici v St. Hipolitu ter bil ondi 3. junija ob 10. uri dopolne položen v prerani grob.

Sv. maše za blagor duše mladega vojaka se bodo služile v več cerkvah.

Predobrega sinka in brata priporočamo v molitvah in blag spomin.

Navdušen za avstrijsko in slovensko domovino, je bil rajni takoj v začetku vojne vpoklican k telefonskemu oddelku v St. Hipolit. Po izvežbanju je odšel na Poljsko in potem v Karpate, kjer je ostal ves čas do svoje bolezni. Le-tu je junako prenašal mukepolne, nečloveške napore, ki so končno mlademu in vedno rahlemu življenju povzročile prezgodnjo smrt. Nahajal se je potem nad eno leto v več bolnišnicah; trikrat je bil med boleznijo na dopustu doma in nazadnje je moral, četudi s prav slabim zdravjem, nazaj odrediti v St. Hipolit, kjer je kmalu umrl s prisrčno zadnjo željo, še enkrat videti mamico in sestrice in svoje ljubo domovje. Toda Božja previdnost ga je preselila v nebesko domovino.

Slava njegovemu spominu! Rajski mir njegovi duši!

Žalujoča rodbina

Hönigmann - Mische.

NOVO MESTO, 5. junija 1917.

Loterijske številke.

Trst, 30. maja 22 82 30 20 19

ŽENSKE LASE

mešane in rezane, kupujem po najvišji ceni. Izdelujem iz lastnih las tudi kite. V zalogi imam lepe, izgotovljene lasne kite vseh barv, od 5 do 30 K. Mrežice, podlage, Nuisol. Barvo za lase in brado znamka: Kraljica vseh barvil, zanesljiva in trajna. Izborno Cremovo milo za briti, 2 K 50 v. Hairpetrol, sigurno sredstvo proti izpadanju las; zdravniško priznana. Burgit za odstranitev kurjih oces in trde kože. Sampon 50 vin. za umivanje las.

Naročila: Ivan Sveteč, vlasuljar, Rudolfovo, nasproti mestne hiše.

Kostanjev les

od enega metra dolgosti, 10 cm debelosti naprej, klan ali v deblih, vsake debelosti, kupi po najvišji ceni trvdka:

J. POGAČNIK
Ljubljana, Marije Terezije cesta 13.

Dobro ohranjeno kolo

želi kupiti. Ponudbe na upravo Dol. Novic.

28-2-2

Tisk J. Krajec nasl.